

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
YIL 10, SAYI 20, BAHAR 2024

Doç. Dr. Enes YILDIZ

*Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Osmaniye/TÜRKİYE
enesedebiyat@hotmail.com*

ORCID

**SULTAN II. MUSTAFA VE
ŞEHZADELERİ İÇİN TERTİP
EDİLEN BİR MECMUA (TSMK-
Revan 1314)**

A POETRY MAGAZINE EDITED
FOR SULTAN MUSTAFA II. AND
HIS MARRIAGES (TSMK-Revan
1314)

Makale Türü: Araştırma Makalesi
Yükleme Tarihi: 07.02.2024
Kabul Tarihi: 13.03.2024
Yayımlanma Tarihi: 30.04.2024

Article Information: Research Article
Received Date: 07.02.2024
Accepted Date: 13.03.2024
Date Published: 30.04.2024

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atf/Citation

Yıldız, Enes, "Sultan II. Mustafa ve Şehzadeleri İçin Tertip Edilen Bir Mecmua (Tsmk-Revan 1314)", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]*, Yıl 10, Sayı 20, Bahar 2024, s. 42-75.

Yıldız, Enes, "A Poetry Magazine Edited for Sultan Mustafa II. and His Marriages (Tsmk-Revan 1314)", *Hikmet-Journal of Academic Literature*, Year 10, Volume 20, Spring 2024, p. 42-75.

[10.28981/hikmet.1433279](https://doi.org/10.28981/hikmet.1433279)

Doç. Dr. Enes YILDIZ

**SULTAN II. MUSTAFA VE ŞEHZADELERİ İÇİN TERTİP EDİLEN BİR MECMUA
(TSMK-Revân 1314)**

**A POETRY MAGAZINE EDITED FOR SULTAN MUSTAFA II. AND HIS MARRIAGES
(TSMK-Revân 1314)**

ÖZ

Klasik Türk Edebiyatı'nın önemli şiir kaynaklarından biri de şiir mecmualarıdır. Şiir mecmuaları içerisinde de belli bir kişi için tertip edilenler muhtevaları ve şair-memduh ilişkisi açısından dikkati çekmektedir. Sultanlar için tertip edilen şiir mecmualarından birisi de bu çalışmanın konusu olan ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, R. 1314 arşiv numarasıyla kayıtlı olan mecmuadır. Mecmua, Sultan II. Mustafa ve şehzadelerinden Muhammed, Osman ve Hasan için derlenmiştir. Sultan II. Mustafa'nın başmüezzini Muhammed b. Mahmud tarafından derlenen 45 varaklık mecmuada mahlası tespit edilebilen 22 farklı şaire ait 28 ve mahlassız 6 şiir ile birlikte toplam 34 manzume bulunmaktadır. Mecmuadaki şiirlerin tamamı kaside ve kıt'a nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Mecmua muhteva açısından iki bölümden oluşmaktadır. 13 şiirle ilk bölüm, Sultan II. Mustafa'nın Avusturya seferlerine düşülen tarih manzumeleri, methiyeler ve bir mersiyeden oluşmaktadır. 21 şiirle ikinci bölüm ise Sultan II. Mustafa'nın şehzadelerinden Muhammed, Osman ve Hasan'ın doğumları münasebetiyle kaleme alınan tarih manzumelerinden oluşmaktadır. Bu çalışmada mecmua şekil ve muhteva açısından incelenmiş ve sonrasında örnek şiirler ve MESTAP tablosu okuyucuların istifadesine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Divan Şiiri, Mecmua, Sultan II. Mustafa, Methiye.

ABSTRACT

One of the important poetry sources of classical Turkish literature is poetry magazines. Among the poetry magazines, those prepared for a specific person attract attention in terms of their content and the relationship between the poet and the subject. One of the poetry magazines prepared for the sultans is the magazine that is the subject of this study and is registered in the Topkapı Palace Museum Library, Turkish Manuscripts Department, archive number R. 1314. Magazine it was compiled for Sultan Mustafa II. and his princes Muhammed, Osman and Hasan. Magazine it was compiled by Sultan Mustafa's chief muezzin Muhammed b. Mahmud and consists of 45 pages. There are 34 poems in total, including 28 poems by 22 different poets whose pen names can be determined and 6 poems without a pen name. All of the poems in the magazine were written in qasida and stanza verse. The magazine consists of two parts in terms of content. The 13 poems in the first part are written by Sultan Mustafa II. it consists of historical poems, eulogies and an elegy about Mustafa's campaigns in Austria. The second part with 21 poems is about Sultan Mustafa II. it consists of historical poems written on the occasion of the births of Mustafa's princes Muhammed, Osman and Hasan. In this study, the magazine was examined in terms of form and content, and then sample poems and MESTAP table were presented to the readers.

Keywords: Divan Poetry, Magazines, Sultan Mustafa II. Mustafa, Praise..

Giriş

Divanlar ve mesnevilerden sonra Klasik Türk Edebiyatı şiir kaynaklarından en önemlisi mecmualardır. Belli bir dönemin veya dönemlerin edebî zevk ve eğilimini yansıtan antoloji niteliğindeki mecmuaların tasnifine¹ baktığımızda başta padişahlar olmak üzere belli bir kişi için tertip edilenler dikkat çekmektedir. “Şair-patron” ilişkisi noktasından değerlendirebileceğimiz bu tür mecmualar aynı zamanda bir hâminin etrafında teşekkül eden edebî çevreyi/muhiti göstermesi açısından da son derece ehemmiyetlidir². Belli bir şahıs için tertip edilen mecmuaların bazılarının mürettibi belli iken bazılarının belli değildir. XVII. yüzyıl ve sonrasında artan bu mecmualara baktığımızda tamamına yakını padişah veya bir devlet büyüğü adına tertip edilmiş olduğu

¹ Mecmualar araştırmacılar tarafında çeşitli özelliklerine göre tasnif edilmiştir: Agâh Sırrı Levend (2008: 67), mecmuaları beş guruba ayırmış: *Nazire mecmuaları; Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmualar; Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar; Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar; Tanınmış kişilerce hazırlanmış mecmualar*. Bir tasnif denemesi de Günay Kut yapmıştır. Günay Kut’un (1986: 170-174) tasnifi şu şekildedir: *Nazire mecmuaları; Seçme şiir mecmuaları; Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmualar; Karışık, yani manzum ve mensur veya farklı dillerle yazılmış parçalardan oluşan mecmualar; Derleyeni belli mecmualar*. Atabey Kılıç (2012: 80-95) şekil ve muhtevanın yanında mecmuaların cilt ve tertip hususiyetlerini de tasnife ekleyerek mecmuaları şu şekilde tasnif eder: *Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından; Şekil bakımından; Dil bakımından; Muhteva bakımından; Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar*. Mehmet Gürbüz’ün (2018: 8-11) mecmualar üzerine tasnifi şu şekildedir: *Nazire mecmuaları; Belirli Şairlerin Divanlarını/Şiirlerini Bir Araya Getirmeyi Amaçlayan Mecmualar; Şiirlerin Şekil Özelliklerine Göre Oluşturulan Şiir Mecmualar; Şiirlerin Konularına Göre Oluşturulan (Tematik) Şiir Mecmualar; Şairlerin Aidiyeti/Mensubiyeti Esasına Göre Hazırlanan Mecmualar*.

² Osmanlı paternalizminin asli bir kurumu olan “kültür patronajı”, siyasi ve kültürel alandaki yeniliklere paralel bir gelişim gösteren bu yüzyıl edebiyatında etkin bir rol üstlenmiştir. Bu dönemde yetişen şairler, iyiyi kötüden ayıracak, nitelikli sanatın ölçütlerini belirleyecek ve kendilerini finanse edecek kudretli yöneticilerin himâyesine her dönemden daha çok ihtiyaç duymuşlardır. Devlet ricâlinin şiir, mûsiki, mimari gibi sanat eserlerine yakından ilgi duyması saray çevresinde sanatçıların yer almasına, böylece giderek estetik duyarlılığa sahip şahsiyetlerin yetişmesine zemin hazırlamıştır. Sanatın devlet adamlarınca özendirilmesi ve sanatçıların himâye edilmesi şairleri hemen her fırsatta devlet büyüklerine şiirler sunmaya yönlendirmiştir. Böylelikle pek çok şair, himâye gördüğü çevrelerin sanat zevkini ve siyasi otoritesini yansıtan edebî üretimlerde bulunmuşlardır (Gür 2018: 146; Pala 2003: 84).

görülür. Seyfullah Efendi³, Sultan I. Ahmet⁴, Sultan III. Selim⁵, Sultan II. Mustafa⁶, Sultan III. Mustafa⁷, Sultan I. Mahmud⁸, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa⁹ ve Hekimoğlu Ali Paşa¹⁰ için tertip edilen mecmualar belli bir kişi için kaleme alınan mecmualar arasında dikkat çekenlerdir ki bu örnekleri çoğaltma

³ Ayasofya vaizi Seyfullah Efendi'nin ölümü üzerine yazılan mersiyelerin toplandığı mecmuada *Selâmet Giray Han, Yahya Efendi, Hâletî, Şânî, Şeyhî, Nürî, Muhsinî, Fuzûnî, Subhî...* gibi 39 şaire ait 47 adet şiir bulunmaktadır (Karakuş, 2014).

⁴ Ömer Ağa adlı biri tarafından tertip edilen mecmua Sultan I. Ahmed'in Edirne'ye teşrifi üzerine yazılmış şiirlerden teşekkül etmektedir. Fransa Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, 1035 numarada kayıtlı mecmuada *'Abdî, 'Aklî, 'Alî, 'Azîz, 'Âfîvî, Ahmed, 'Âsârî, 'Âzerî, Bahî, Bûlbûlî, Dâ'î, Derbânî, Es'ad, Hâfîz, Hâletî, Hîfzî, 'Îdî, Kurbî, Medhî, Fenârî...* gibi şairlere ait çeşitli nazım şekilleri ile yazılmış şiirler bulunmaktadır (Yıldız & Batur 2019).

⁵ İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü R. 827'de bulunan bu mecmua Enderûn-ı Hümâyûn kullarından Müderris-zâde Mehmed Ârif Efendi tarafından derlenmiştir. Mecmuada *İlhâmî, Seyyid Yahyâ Tevfik, Ahmed 'Atâ, Cevdet, İsmet, Muhammed Fâ'iz, Bekir Paşa Hamdullah Efendi, Münib, Rüşdî...* gibi şairlerin kaleminden Sultan III. Selim'in cülûsu için şiirler vardır (Özerol 2013).

⁶ Bu çalışmadan başka Sultan II. Mustafa için kaleme alınan şiirleri ihtiva eden iki mecmua daha bulunmaktadır. Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde 3700 numarada kayıtlı olan "*Mecmûa-i Tevârih*" adlı mecmuada II. Mustafa'nın cülûsu ve Sakız Adası'nın fethi münasebetiyle 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış *Müezzîn Abdullâh Çelebi, Mahmûd Hayrabolu, Süleymân el-Müderris, Ahmed Efendi Hâne-i Hassa, Derviş Ahmed Der-Hazine, Nakşî İbrâhîm Efendi, Mahmûd Kankarî, İmâm-zâde Şükûfî Mehmed, el-hâc Mehmed Kethudâ-yı Mehterân-ı Hayme-i Hassa, Mehmed el-Yanyevî, Füyûzî Mehmed Efendi, Halîl el-kâdî, Himmet-zâde Abdullâh Efendi, Mâhir Abdullâh Efendi, Mehmed Şeyhî Mevlevî Be-hâne-i Beşiktâş...* gibi 67 farklı şair tarafından kaleme alınan 100 manzume bulunmaktadır (Efe, 2020). Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, E.H 1487 numarayla kayıtlı mecmua da Sultan II. Mustafa için yazılan şiirlerden oluşmaktadır. Mecmuada *Zekî, Nakşî, Fennî, İlmî, Ma'nevî, Nâibî, Nahîfî, Mâhir Abdullâh ...* gibi şairlerin Sultan II. Mustafa ile ilgili şiirleri bulunmaktadır (Piroğlu, 2019).

⁷ İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Y. 4414 arşiv numarasıyla kayıtlı mecmuanın yeni arşiv numarası Y. 733'tür. Mecmuanın mürettibi belli değildir. Mecmuada Sultan III. Mustafa için kaleme alınmış şiir yer almaktadır. Mecmuada *Hilmî, Nüzhet, Rıf'at, Tab'î, Tâlib, Râmîz, Nakşî, Edîb, Zâhir ...* gibi farklı şairlere ait 38 Türkçe ve 5 Arapça olmak üzere toplam 43 cülûsiyye bulunmaktadır (Yıldız, 2020).

⁸ 1143-1144 (1730-32) yılları arasında Hıfzî Ağa/Hıfzî Mehmed Efendi (ö. 1173/1759-60) tarafından tertip edilen ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan 1977 arşiv numarasında kayıtlı mecmuada *Abdî, Emrî, Es'ad, Feyzî, Fasîhî, Hâkî, Hamdî, Hıfzî, Kadrî, Kâmil, Kâşifî...* gibi 53 değişik şairin şiirlerine yer verilmiştir. Şiirlerin çoğunluğu da Sultan I. Mahmud'un cülûsu ile ilgilidir. Bunun yanında I. Mahmud'un doğumu, derse başlaması, sakal bırakması, tahta çıkması, 1144/1731 senesinin girmesi ve padişah hakkında yazılmış çeşitli şiirler bulunmaktadır (Aynur & Şen, 2019).

⁹ Fâiz Efendi ve Şâkir Bey tarafından tertip edilen ve Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi Kitaplığı, 763 numarada kayıtlı olan bu mecmuada *Tâ'ib, Sâhib, Vâkıf, Sâmi, Reşid, Râşid, Sâlim, Nedîm, Şerîf, Ünsî, Şehrî, Yümnî, Emînî...* gibi şairlerin Sultan Ahmed ve Nevşehirli Damat İbrahim Paşa adına yazdığı 502 şiir bulunmaktadır (Hakverdioğlu, 2007).

¹⁰ İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde NEKTY02962 demirbaş numarasıyla kayıtlı derleyicisi bilinmeyen mecmua Hekimoğlu Ali Paşa (öl.1758) için kaleme alınmış tarih, kaside ve sair methiyeleri içermektedir. İlk varışında "*Hekimoğlu Ali Paşa'nın sadâret ve hayrâtı hakkında tevârih*" notu bulunan mecmua 207 varak kadardır. 1732 yılında derlendiği belirtilen mecmuada yüze yakın şairin esbiyye, idiyee, ramazaniyye, sulhiyye, seyfîyye türünde yazılmış çeşitli kaside ve tarihlerin yanı sıra, müzeyyel gazel, arzuhâl, mesnevi, rubai, şerh metinleri, kıta gibi muhtelif tür ve içerikte manzumeler yer almaktadır. Ayrıca yine aynı kütüphanede NEKTY02993 numara kayıtlı başka bir mecmua da Hekimoğlu Ali Paşa için kaleme alınmış manzumeleri içermektedir. İlk varışında "*Hekimoğlu Ali Paşa'nın sadâretine tevârih-i manzûme*" notu yer alan tarih mecmuası 34 varaktır.

mümkündür. Bu çalışmada ise Sultan II. Mustafa ve şehzadleri için tertip edilen bir mecmua ele alınacaktır. Çalışmada öncelikle Sultan II. Mustafa dönemi kısaca özetlenecektir. Ardından mecmuanın şekil ve muhteva özellikleri hakkında bilgi verilecek ve mecmuadan örnek şiirler okuyucuların istifadesine sunulacaktır.

Sultan II. Mustafa ve Şehzalerinden Mehmed, Osman ve Hasan

1695 ile 1703 yılları arasında 8 yıl padişahlık yapan Sultan II. Mustafa, 8 Zilkade 1074 (2 Haziran 1664) tarihinde Edirne’de dünyaya gelmiştir. Babası IV. Mehmed, annesi Gülnûş Emetullah Sultan’dır. II. Mustafa’nın doğumu münasebetiyle yedi gün yedi gece şenlik yapılmıştır. Şehzade Mustafa, Vanî Mehmed Efendi ve Seyyid Feyzullah Efendi’den dersler almıştır. Babasının 1083 (1672) yılında çıktığı birinci Lehistan seferine katılmış ve 12 Rebiülevvel 1086’da (6 Haziran 1675) kardeşi Ahmed’le birlikte sünnet olmuştur. 1099’da (1687) babasının tahtan inmesiyle kardeşi II. Süleyman tahta geçmiş; Mustafa, Topkapı Sarayı’nın Şimşirlik Dairesi’ne kapatılmış ve daha sonra da Edirne’ye sevk edilmiştir. Sultan Ahmed’in ölümünün ardından II. Mustafa 1695 yılında padişahlığını ilân etmiştir. Ataları gibi bizzat ordunun başında sefere çıkma isteğini bildiren Sultan Mustafa, tahta geçer geçmez devletin kontrolünü kendi eline almaya çalışmış ve Dîvân-ı Hümâyun’un haftada dört gün çalışmasını emretmiştir. Hatta Sürmeli Ali Paşa’ya hitaben çıkardığı hatt-ı hümâyunda *“Allah’ın kendisine hilâfet nasip ettiğini, padişahlar zevk u safaya daldıklarında halkın huzur bulamadığını, bundan böyle kendisine zevk ve rahatı haram kıldığını, babası Sultan Mehmed’den beri padişahların eğlenceye düşmeleri ve ihmalleri yüzünden düşmanın İslâm ülkelerini ele geçirdiğini, Allah’ın yardımıyla onlardan intikam almak için bizzat kendisinin gazâ ve cihada niyet ettiğini, ecdadından Kanûnî Sultan Süleyman’ın da böyle yaptığını”* belirtmiştir (Özcan, 2020: 276). Sefere çıkma isteği karşısında başta sadrazam olmak üzere devlet ricâli bir seferin hazineye büyük masraflar getireceği, onun sefere katılmayıp Edirne’de kalması fikri üzerine, II. Mustafa *“fazla masrafa gerek olmadığını, bir asker gibi yiyip içeceğini”* söyleyerek onları ikna etmiştir. Orduya kumandanlık etmek isteyen II. Mustafa daha önce Venediklilerin eline düşen Sakız Adası’nı geri alarak bir başarıya imza atmıştır. II. Mustafa tahta cülûsundan yaklaşık beş ay sonra 18 Zilkade 1106’da (30 Haziran 1695) birinci Avusturya seferine çıkmış ve Kırım kuvvetlerinin desteğiyle savaşı Osmanlılar kazanmıştır. Bu zaferlerden dolayı Sultan Mustafa’ya *“gazi”* unvanı verilmiştir. Rusların Azak Kalesi’ni alması Osmanlı halkında büyük bir üzüntüye sebep olmuştur. Padişah ikinci seferine ise 1107 Ramazan ayında (Nisan 1696) çıkmış ve sefer sonunda Osmanlılar Tımişvar’a girmiştir. II. Mustafa üçüncü ve sonuncu Avusturya seferine 1109 Saferinde (Ağustos-Eylül 1697) çıkmıştır. Başarısızlığı gören ve bu duruma çok üzülen II. Mustafa hemen Tımişvar’a çekilmiştir. Sonunda imzalanan *Karlofça Antlaşması* ile on altı yıldan beri sürmekte olan savaşlar sona ermiş ancak Osmanlı Devleti Tımişvar hariç bütün Macaristan’ı kaybetmiştir. Bu çok cepheli savaşlar Osmanlı Devleti’nin sosyal ve ekonomik yapısını temelinden sarsmış, kapıkulu ve timarlı sipahi teşkilâtı bozulmuş ve

artan sefer masrafları için yeni vergiler ihdas edilirken mevcutların miktarları arttırılmıştır. Bunların sonucunda Anadolu ve Balkanlar'da “hayduk” denilen eşkiyalar zümreler ortaya çıkmıştır. II. Mustafa, bu tür eşkiyalık hareketlerinin önlenmesi için bir yandan *teftişçi* adı altında valiler tayin ederken diğer yandan sarıca ve sekban teşkilâtının kaldırıldığını ilân etmiştir. Karlofça Antlaşması'nın ardından beş yıllık dönemde askerî, malî tedbirler alınırken II. Mustafa'ya karşı hem asker hem halk ve ulemâ arasında ciddi bir hoşnutsuzluk ortaya çıkmıştır. Bu ortamda tepkiler Edirne Vak'ası denilen olayların patlamasına yol açmış ve sonunda Sultan Mustafa tahtan indirilip Şehzade Ahmed tahta geçmiştir. Sekiz yıl altı ay on yedi gün hükümdarlık yapan II. Mustafa, ordularının başında sefere çıkan son Osmanlı padişahı olarak tarihe geçmiştir. Sultan Mustafa 29 Aralık 1703 tarihinde vefat etmiş ve Vâlîde Turhan Sultan Türbesi'ne defnedilmiştir. II. Mustafa; *İkbâlî* ve *Meftûnî* mahlaslarıyla şiirler yazmıştır. Sultan, hat sanatıyla uğraşmış, mûsikiyle ilgilenmiş, özellikle ok atmada ve cirit oyununda ustalığını ortaya koymuştur (Orhunlu, 2001: 695-700; Özcan, 2020: 275-280).¹¹

II. Mustafa'nın yirmi kadar erkek çocuğu olmuş ki bunların çoğu babalarından önce ölmüştür. Oğullarından I. Mahmud ve III. Osman padişah olmuştur. Oğullarının bazıları şunlardır: I. Mahmud, III. Osman, Küçük Ahmed, Hüseyin, Selim, Mehmed/Muhammed, Hasan, Osman. Kızlarından Ayşe Sultan, Emine Sultan, Safiye Sultan ve Emetullah Sultan ise bazı Osmanlı vezir veya paşalarıyla evlenmişlerdir. Bu çalışmada incelenen mecmuanın ikinci kısmı Sultan II. Mustafa'nın şehzadelerinden Mehmed, Osman ve Hasan ile ilgilidir. Bu bölümdeki bütün manzumeler H 1110/M 1699 yılında doğan şehzadeler Mehmed, Osman ve Hasan için kaleme alınmıştır. Bu şehzadeleden sadece Osman'a saltanat nasip olmuştur.

Sultan III. Osman 1 Receb 1110'da (3 Ocak 1699) Edirne Sarayı'nda doğmuştur. Annesi Şehsuvar Vâlîde Sultan'dır. Babasının Edirne Vak'ası ile (1703) tahttan indirilmesinin ardından Topkapı Sarayı'nda Şimşirlik Dairesi'ne gönderilmiş, buradaki diğer şehzadelerle birlikte 22 Zilhicce 1116'da (17 Nisan 1705) gizlice sünnet edilmiştir. Sultan III. Osman, I. Mahmud'un vefatı üzerine 28 Safer 1168 (14 Aralık 1754) Cuma günü elli beş yaşında tahta çıkmıştır. Osmanlı tarihinde en uzun süreyle Şimşirlik Dairesi'nde kalan şehzadedir. 30 Ekim 1757 tarihine kadar tahtta kalan sultan 58 yaşındayken vefat etmiştir (Sarıcaoğlu, 2007: 456-459).

Sultan II. Mustafa ve Şehzadeleri İçin Tertip Edilen Bir Mecmua

Sultan II. Mustafa ve şehzadeleri Mehmed, Osman ve Hasan için tertip edilen mecmua Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, TSMK-R. 1314 arşiv numarasında “*Tevârih-i Sultân Mustafâ*” eser adı ile kayıtlıdır. 45 varaklık

¹¹Sultan II. Mustafa'nın hayatı ve saltanat dönemi ile ilgili daha fazla bilgi için bu bölümün hazırlanmasında faydalandığımız şu çalışmaların ilgili yerlerine bakılabilir: Derin, 1993, 139-393; Kurtaran, 2016, 33-116; Rifa'at Ali Abou-El-Haj, 2011, 13-132.; Özcan, 2000, 275-280; Öztuna, 1983, 75-80; Uzunçarşılı, 1984, 556-568.

mecmua her sayfa tek sütun ve 12 veya 13 satır şeklindedir. Nesih hat ile yazılan mecmua aharlı ince kâğıt olup cetveller yaldızlı, miklep ve şemseli vişne rengi deri cilt ve 195x115 mm. boyutlarındadır. Mecmuanın özenle kaleme alınmış ve ciltlenmiş olması, iç kapakların ebru ile süslenmesi söz konusu derlemenin padişaha sunulmak üzere özel olarak hazırlanmış olabileceğini düşündürmektedir.

Sultan II. Mustafa için tertip edilen bu mecmuadan (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, TSMK-R. 1314) başka Nuruosmaniye Kütüphanesi, 3700 (Efe, 2020) ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, E.H 1487 numarada kayıtlı (Piroğlu, 2019) iki mecmua daha bulunmaktadır. Nuruosmaniye Kütüphanesi, 3700 numarada kayıtlı mecmuada 67 şaire ait 100 şiir; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, E.H 1487 numarada kayıtlı mecmuada ise 42 şaire ait 59 şiir bulunmaktadır. Nuruosmaniye Kütüphanesi, 3700 numarada kayıtlı mecmua ağırlıklı olarak Sakız Adası'nın fethi ve Sultan II. Mustafa'nın 6 Şubat 1695 yılındaki cülûsuyla ilgilidir. Bunların yanında methiye, kudûmiyye ve fetihler için yazılan manzumeler yer almaktadır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, E.H 1487 numarada kayıtlı mecmuadaki şiirlerin çoğunluğu Sultan II. Mustafa'nın cülûsu ve fetihler için yazılan manzumelerden oluşmaktadır. Bu makalenin konusu olan TSMK-Revan 1314 numaralı mecmuaya baktığımızda şiirlerin tamamına yakını Sultan II. Mustafa'nın Avusturya seferi ve şehzadelerinden Mehmed, Osman ve Hasan'ın doğumu ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu noktadan bu mecmuada diğerlerine kıyasla Sakız Adası fethi ve cülûs ile ilgili bir şiir bulunmamaktadır. Ayrıca mecmualarda *Adlî*, *Mâhir Abdullah*, *La'î* gibi ortak şairler de bulunmaktadır. Aşağıda söz konusu üç mecmuayı kıyaslayan tablo verilmiştir:

Tablo 1: Sultan II. Mustafa'ya Sunulan Mecmuaların Şair Sayısı, Şiir Sayısı ve Muhtevalar.

	TSMK-Revan 1314	Nuruosmaniye Kütüphanesi 3700	TSMK-E.H. 1487
Şair Sayısı	22	67	42
Şiir Sayısı	34	100	59
Muhteva	<i>Avusturya Seferi Tebrik-nâmesi; Methiye; Arz-ı Mersiye; Doğumlarına Düşme.</i>	<i>Şehzade Tarih</i>	<i>Sakız Adası'nın Fethi İle İlgili Manzume; Cülûsiyye; Methiye; Kudûmiyye; Fetihlerle İlgili Tarih Düşürme.</i>
			<i>Cülûsiyye; Methiye; Arz-ı Fetih ve Zaferler İçin Manzumeler.</i>

Bu mecmuanın önemli bir yanı da müstensihinin ve istinsah tarihinin belli olmasıdır. Ketebe kaydına göre eser H 1110/ M 1698-99 yılında Gazi Sultan II. Mustafa'nın başmüezzini *Muhammed b. Mahmûd* tarafından istinsah edilmiştir. Müstensih kendisini “*Kâdir olan Allah'ın rahmetine muhtaç hakîr ve fakîr biri.*” olarak niteler.

Mecmuada mahlasını tespit edebildiğimiz 22 farklı şaire ait 28 ve mahlassız 6 şiir ile birlikte toplam 34 manzume bulunmaktadır. Şiirler kaside ve kıt'a nazım şekli ile kaleme alınmıştır. Manzumelerden 22'si kaside, 12 tanesi ise kıt'a nazım şeklindedir. Mecmuadaki bütün şiirlerde başlık bulunmaktadır. Başlıkların tamamında “*târîh...*” ifadesi olmasına rağmen bütün şiirler tarih manzumesi değildir. Methiyelerin başında da “*târîh*” ifadeli bir başlık bulunmaktadır. Yukarıda ifade edildiği gibi mecmuada mahlasını tespit edebildiğimiz 22 farklı şaire ait 28 manzume vardır. Aşağıdaki tabloda bu şairler, şiir dağılımları ve varak numaraları verilmiştir:

Tablo 2: Mecmuadaki Şairler, Şiir Dağılımı ve Varak Numaraları.

SIRA	MAHLAS	ŞİİR SAYISI VE BULUNDUĞU VARAK
1.	ABDÎ	1 manzume, vr.: 1b-2b
2.	ADLÎ	1 manzume, vr.: 31b-32a
3.	BAHRÎ	1 manzume, vr.: 31b
4.	DERVÎŞ	1 manzume, vr.: 42b-43b
5.	EKREM	1 manzume, vr.: 23a-24b
6.	FEYZÎ	1 manzume, vr.: 32a-32b
7.	HİCRETÎ	1 manzume, vr.: 33a-34a
8.	HÜSNÎ	1 manzume, vr.: 36b-37b
9.	LA'LÎ	1 manzume, vr.: 20a-21b
10.	LÂMÎHÎ	1 manzume, vr.: 32b
11.	LEVHÎ	1 manzume, vr.: 17b-18b
12.	MÂHİR	4 manzume, vr.: 2b-5b; 5b-11b; 12a-15a; 37b-38b

13. <i>MESTÎ</i>	1 manzume, vr.: 44a-44b
14. <i>NÂCÎ</i>	1 manzume, vr.: 21b-23a
15. <i>NAZÎFÎ</i>	1 manzume, vr.: 34a-34b
16. <i>NECÎB</i>	2 manzume, vr.: 41a-41b; 45b-46a
17. <i>RESMÎ</i>	2 manzume, vr.: 25b-27a; 27a-30a
18. <i>ŞERÎFÎ</i>	2 manzume, vr.: 38b-41a; 44b-45a
19. <i>TÂHİR</i>	1 manzume, vr.: 24a-25b
20. <i>TÂLÎÎ</i>	1 manzume, vr.: 42a-42b
21. <i>VEHBÎ</i>	1 manzume, vr.: 18b-20a
22. <i>ZEKÎ</i>	1 manzume, vr.: 15a-17b
23. <i>MAHLASSIZ</i>	6 manzume, vr.: 32b-33a; 34b-35b; 35b-36a; 36a-36b; 37b; 45a-45b

Manzume iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm Sultan II. Mustafa, ikinci bölüm ise şehzadeler için yazılmış şiirlere ayrılmıştır. İlk bölümde 13 şiir (335 beyit) bulunmaktadır. Bu bölümde Sultan II. Mustafa, Klasik Türk Edebiyatı methiye geleneğine paralel olarak çeşitli yönlerden övülmüştür. Mecmua asıl olarak Sultan II. Mustafa'nın Avusturya seferlerine düşülen tarih manzumelerinden oluştuğu için sultanın özellikle savaştaki kahramanlıkları, yiğitliği, cesareti, düşman karşısındaki şecaati öne çıkar. Bu bölüm ağırlıklı olarak sefer, fetih ve zaferler hakkında tebşir muhtevalı şiirlerden oluştuğu için bu şiirleri tebrik-nâme türü altında değerlendirmeliyiz. Edebiyatımızda sosyal ve dinî hayattaki ritüeller ve çeşitli olaylar vesilesiyle yazılan türlerden biri olan tebrik-nâme/tehniye-nâme¹² edebî bir terim olarak “*akraba, dost, devlet*

¹² Tebrik-nâmelerin yazıldığı konular çeşitlilik göstermektedir. Tebrik-nâme, bireyin, toplumun hayatında önemli olan; birey ve toplum için olumlu yönde cereyan eden hemen her tür konu ile ilgili olarak kaleme alınmıştır. Ancak bazı konuların taşıdığı önem ve sosyal ilişkilerdeki yaygınlığı göz önünde bulundurulduğunda, tebrik-nâmelerin belli konularda yoğunlaştığı görülmektedir:

1. Doğum.
2. Sûr (Düğün), Sûr-ı Hitân (Sünnet Düğünü).
3. Dinî Merâsimler Münasebetiyle Sunulan Tebrik-nâmeler.
4. Makam, Terfi.
5. Yeni Yıl Münasebetiyle Sunulan.
6. Sefere Münasebetiyle Sunulan Tebrik-nâmeler
7. Diğer Sebepler (Tuğluk, 2010: 50-64).

büyükleri, dinî şahsiyetler ve saygın kişilere doğum, sünnet, evlilik, terfi, dinî törenler (bayram, hacdan dönüş, lihye) cülûs, sıhhat bulma, zafer, kudûm (uzak bir yerden teşrif), yeni bir yapı inşa etme, satın alma, var olan bir yapının onarılması, yeni yıl vb. vesilelerle sunulan manzum veya mensur eserdir.” (Tuğluk, 2010: 42). Bu tebrik-nâmelerde Sultan II. Mustafa birçok yönden methedilmiş ve zaferden duyulan sevinç ve coşku dile getirilmiştir. Zafer münasebetiyle sunulan tebrik-nâmelerin bir yönü de kudûmiyyedir. Kudûmiye; *büyük ve önemli bir zâtın seferden dönmesi veya bir şehre teşrifi vesilesiyle yazılan, avdetin veya teşrifin tebrik edilip şairin ve halkın duygularının yansıtıldığı, dönen veya teşrif eden kişinin methedildiği manzumelerdir* (Batur & Yıldız, 2019: 260). Şairler şiirlerinde Sultan II. Mustafa'nın zaferle dönmesini tebrik etmişlerdir. Ayrıca bu bölümde methiye ve arz-ı hâl içerikli manzumeler de bulunmaktadır. Bölümde bir tane de mersiye vardır. Aşağıda ilk bölümde bulunan şairler, nazım şekilleri (N.Ş), beyit sayıları (B.S.) ve şiirlerin muhtevaları hakkında kısa açıklamalar tablo hâlinde verilmiştir:

Tablo 3: Bölümdeki Şairler, Nazım Şekilleri (N.Ş), Beyit Sayıları (B.S.) ve Şiirlerin Muhtevaları.

SIRA	ŞAİR	N.Ş	B. S.	MUHTEVA
1.	Abdî	Kaside	14	Fetih ve zafer için tarih manzumesi ve tebriknâme
2.	Mâhir	Kit'a	36	Methiye ve arz-ı hâl
3.	Mâhir	Kaside	73	Methiye ve arz-ı hâl
4.	Mâhir	Kaside	37	Fetih ve zafer için tarih manzumesi ve tebriknâme
5.	Zekî	Kaside	30	Fetih ve zafer için tarih manzumesi
6.	Levhî	Kaside	13	Gaza için tarih manzumesi
7.	Vehbî	Kaside	15	Fetih ve zafer için tarih manzumesi
8.	La'lî	Kaside	17	Fetih için tarih manzumesi
9.	Nâcî	Kaside	19	Fetih için tarih manzumesi ve methiye
10.	Ekrem	Kaside	8	Methiye ve dua
11.	Tâhir	Kit'a	20	Methiye

12. Resmî	Kıt'a	15	Mersiye ve ölüm içim tarih manzumesi
13. Resmî	Kaside	38	Methiye ¹³

Mecmuanın ikinci kısmı Sultan II. Mustafa'nın şehzadelerinden Mehmed, Osman ve Hasan'ın doğumlarına düşülen tarih manzumelerinden oluşmaktadır. Bütün manzumeler H 1110/M 1699 yılında doğan şehzadeler Mehmed, Osman ve Hasan için kaleme alınmıştır. Bölümde 21 şiir (176 beyit) bulunmaktadır. 12 şiir Şehzade Mehmed, 5 şiir Şehzade Osman, 4 şiir ise Şehzade Hasan'ın doğumuna düşülen tarih manzumesidir. Bu bölümdeki bütün şiirler şehzadelerin doğumları vesilesiyle yazılan tebrik-nâmelerdir. Şairler şehzadelerin doğumlarıyla yaşanan sevinçi mübalağalı bir şekilde dile getirmeye çalışmışlardır. Aşağıda bu bölümde bulunan şairler, nazım şekilleri (N.Ş), beyit sayıları (B.S.) ve şiirlerin muhtevaları hakkında kısa açıklamalar tablo hâlinde verilmiştir:

Tablo 4: Bölümdeki Şairler, Nazım Şekilleri (N.Ş), Beyit Sayıları (B.S.) ve Şiirlerin Muhtevaları.

SIRA	ŞAİR	N.Ş.	B.S.	MUHTEVA
1.	Bahrî	Kaside	3	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
2.	Adlî	Kıt'a	3	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
3.	Feyzî	Kıt'a	8	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
4.	Lâmihi	Kıt'a	2	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
5.	Mahlassız	Kaside	5	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
6.	Hicretî	Kaside	7	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
7.	Nazîfî	Kaside	6	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
8.	Mahlassız	Kıt'a	16	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
9.	Mahlassız	Kaside	7	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
10.	Mahlassız	Kıt'a	6	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih

¹³ Bu kasidenin sonu mecmuada olmadığı için sonunda tarih düşülüp düşürülmediğini bilemiyoruz.

11.	Hüsnî	Kıt'a	7	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
12.	Mahlassız	Kaside	2	Şehzade Osman'ın doğumuna tarih
13.	Mâhir	Kaside	12	Şehzade Mehmed'in doğumuna tarih
14.	Şerîfî	Kaside	34	Şehzade Osman'ın doğumuna tarih
15.	Necîb	Kıt'a	7	Şehzade Osman'ın doğumuna tarih
16.	Tâli'î	Kaside	12	Şehzade Osman'ın doğumuna tarih
17.	Dervîş	Kıt'a	13	Şehzade Osman'ın doğumuna tarih
18.	Mestî	Kaside	8	Şehzade Hasan'ın doğumuna tarih
19.	Şerîfî	Kıt'a	5	Şehzade Hasan'ın doğumuna tarih
20.	Mahlassız	Kaside	6	Şehzade Hasan'ın doğumuna tarih
21.	Necîb	Kaside	7	Şehzade Hasan'ın doğumuna tarih

Şiirlerden Örnekler¹⁴

-1-

târîh-i dîger

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- ey bād-ı şabâ cān u dile müjdeler eyle
ol serv-i revān seyr-i çemen-zāra gelür mi
- tezyîñ ideyin reh-güzerin hūn-ı dilümle
ol nūr-ı başar nāz ile gülzāra gelür mi

¹⁴ Makale sınırları gözetilerek mecmuadan örnek şiirler verilmiştir. Bu mecmuadaki metinleri de içeren “Sultan II. Mustafa Dönemi Edebi Muhit” adlı kitap çalışmamız yakın zamanda yayımlanacaktır.

3. bir şeb baña va^c d itdi kudūmın leb-i dilber
beytü'l-ğazana bilmem o meh-pāre gelür mi
4. derd-i dile ^c arz itmededür merhem-i vaşlın
ol rûh-ı mükerrrem dil-i efkâra gelür mi
5. ol şûh-ı mesîhâ-dem u ol la^c l-i revân-bağş
bir bencileyin haste vü bīmāra gelür mi
6. ol ğonca-i neşğüftemiz ey murğ-ı nevā-gū
gāhī yañulup hāne-i aġyāra gelür mi
7. yaqdı dil-i virānemi sevdā-yı muhabbet
eyā bu haber gūş-ı cefā-kāra gelür mi
8. yanup yaqılup hasretle cān u dilüm
āhum yili ol zūlf-i siyeh-kāra gelür mi
9. bilsem bu cihān içre ^c aceb şāhid-i ümmīd
māhir gibi bir bende vü nā-çāra gelür mi
10. allāhı severseñ yūri ey bād su'āl it
istanbul içün hazret-i hünkāra gelür mi
11. teşrifine cān naqdini nezr eyledüm eyā
ol yūsuf-ı şānī de bu bāzāra gelür mi
12. hep bendelerüñ hāli gelür hātır-ı şāha
hālüm bilemem qalb-i pür-envāra gelür mi

13. yollarda yüzüm sürüyerek eşk-i terümle
dâğ-ı cigere merhem-i yek-pâre gelür mi
14. kan ağlamada iki gözüm derd ü elemden
gerd-i qademi dîde-i hûn-bâre gelür mi
15. eyler mi ‘ aceb bendesini böyle ferâmûş
bu âh-ı hâzîn gûşe-i dil-dâra gelür mi
16. yoqlar mı ‘ aceb çâkerini ol şeh-i devrân
bir sâde selâmı bu giriftâra gelür mi
17. **mâhir** qulumuñ hâli nedür hoşca mıdur
hâk-ı derüme gâhî o bî-çâre gelür mi
18. ihyâ ideyin olsun o da zinde çerâğum
eyâ bize elţâf ile güftâra gelür mi
19. kimdür beni ihyâ idecek illâ ol
bir ğayrı fikir qalb-i pür-efkâra gelür mi
20. yok minnetümüz zerre qadar çarh-ı felekden
‘ aqlı olanuñ şimdi o cabbâra gelür mi
21. ey peyk-i şabâ eyledüğüm cân u göñülден
bu hayr-du‘ â sem‘ -i cihân-dâra gelür mi
22. öldürdi bizi hâşılı bu âteş-i fûrkat
bu nâleler ol şâh-ı nigû-kâra gelür mi

23. ey murğ-ı çemen şevketle hazret-i hünkâra
var şor o silah-dâr u çuğa-dâra gelür mi
24. bu fetḥ-i celîlü'l-eşere irince
hiç ḥâb u şafa dîde-i bîdâra gelür mi
25. manşûr olalı pâdişeh-i heft-iqlîm
âyâ nazarum çarḥ-ı sitem-kâra gelür mi
26. ta'bir idemem dilde olan zevk-i sürûrî
ta'dâd-ı şafa levḥa-i miqdâra gelür mi
27. kan ağlayayın ḥâk-ı reh-i hünkâra
bir merḥameti bu dil-i ğam-ḥâra gelür mi
28. gözyaşum ile sūzumı teskîn ideyin
berk-i dil-i şurîdemüz hâra gelür mi
29. me'lûf olalı miḥnet ile pîr oldum
eṭfâl-şifat gönümüz inkâra gelür mi
30. ben ğayriden ummam keremi zerre kadar
dürr-i suḥanum ğayri ḥarîdâra gelür mi
31. ta'n eyleme ḥavf eyleyene âhumdan
pervâne-şifat şem'-i şerer-bâra gelür mi

32. maşşūda irūp gūl gibi bu ‘abd-i şadiķi
himmet ola Őimdi ser ũ kāra gelūr mi
33. başumda olan tāc-ı murād-ı ĥizmet
gūl-gonca-i ũmīdūm o destāra gelūr mi
34. maṭlūbum olan ya‘nī yeñiřehr ũ selānik
bilmem bu faķīre biri iķrāra gelūr mi
35. medĥinde olan suĥanum her biri oldı kařīde
keřretde kesel lū’lū’-i řeh-vāra gelūr mi
36. dergāh-ı řehenřāha sezā nazmuñ yok
naķķād-ı girān-ķadre ĥazef-pāre gelūr mi (vr.: 2b-5b)

-2-

tārīĥ-i dīger

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. ey řabā virgil ĥaber gūlsūn aķılsun gūlsitān
maķdem-i sultān-ı gāzīden şeref buldı cihān
2. rūz-ı ‘īd irdi řafā-baĥř oldı řaĥn-ı ‘āleme
‘ālemi zeyn eyledi luṭf-ı ĥūdā-yı müste‘ān
3. ķıldı ol řāh-ı cihān niyyet gāzā-yı ekbere
‘asker-i mañşūrla ‘azm itdi sūy-ı dūřmenān

HIKMET - АКАДЕМИК - ИКМЕТ - عكمت

4. cānib-i ḥaḳdan “*izā-cā*” nāzil oldu şāmna
feth-i nuşret gün gibi oldu rikābında ‘ayān
5. çün sa‘ ādetle gelüp bir mevzı‘ ı firūzede
cenge āheng eyleyüp ol ḥüsrev-i ‘ālī-mekān
6. oḳunup “*innā fetahnā*” sūresi ihlāş ile
fethini ḥaḳdan temennā kıldı şāh-ı ḡāziyān
7. bes “*tevekkeltü ‘ale’llāh*” āyetin zıkr eyleyüp
dest-i seyfine urup ol şaf-der-i şāhib-zamān
8. ser-be-ser a‘ dā-yı dīn bir laḫzada zır ü zeber
tu‘ me-i şemşir olup fażl-ı ilāhī müste‘ ān
9. der-‘ aḳab āfāḳa baḫş oldu beşāret nāmeler
güş idüp şāh-ı ‘acem ḫazz itdi ḫānı hindiyān
10. bārekallāh ey şeh-i ḡāzī ser-firāz-ı cihān
fātiḫi ḫaber-güşāsın hem süleymān-ı zamān
11. bu ḡazā-yı ekberi bir daḫı ḫaydar eylemiş
itmege ḳādir degüldir sām [u] zāl [u] ḳahramān
12. boynı baḫlu çākeri dergāhın olurdu senün
tiḡ-i āteş-bārı görseydi rüstem-i dāsītān
13. dā’imā feth ü zaferle ber-devām ol pādişāh
kevkeb-i baḫtün sa‘ id itsün şehā ber-āsumān

14. **vehbî**-i şānî devām-ı devletüñ ed‘ iyyesin
şıdķ ile evrād idinmişdür lisān[1] her zamān
15. fetħinüñ tārīķine kıldı melā’ikler şenā
muştafā ħān ola dünyāda ilāhî cāvidān (vr.: 18b-20a)

-3-

tārīķ-i dıġer

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1. dāverā her dem dilümde ol durur vird-i du‘ām
kim vara şad-sāle ‘ömrüñ emrüñe devr ola rām
2. dergehünde mürde diller dirlüğe vāşıl olur
rūķ-ı ‘ālemdür kelāmuñ hem devā derde müdām
3. ‘ālem āsūde heme a‘ māl-i mülk-ārāñ ile
dergeh-i ālāñda ħāşıl olur dürlü mehām
4. kim dergāh-ı pāküñe gelse olur ol kāmurān
devr-i ‘adlünde dil-i meddāķ umar kim ala kām
5. ‘adl ü dād ü ‘ilm ü ħilm ü hem kemāl ü hem kerem
serverā saña müsellemdür devirde ve’s-selām
6. var ‘ömrümde du‘āña ger müdāvım olmasam
ola ‘ālemde dil-i āvāreme dirlük ħarām

7. didüm ehl-i kemāle kuḥldür gerd-i rehūn
dergehūndür dāverā ehl-i dile dārū's-selām
8. vehmüm oldur dergehūnde redd ola kālā-yı dil
mādiḥe ammā gerekdür **ekremā** kār-ı kirām (vr.: 23a-24b)

-4-

tārīḥ li-sultān muḥammed şehzāde

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. bi-ḥamdillāh yine bir mäh-ı nev toḡdı sa' ādetle
ziyā virdi sipihr-i devlete nūr-ı beşāretle
2. mu' ammer eylesün ol nev-nihāl-i bāḡ-ı iḳbāli
ḥudā baḡışlasun sulṭān-ı dehre fevz-i nuşretle
3. feleklerde melekler didiler tārīḥini **baḥrī**
muḥammed geldi şulb-i muşṭafādan ' izz ü devletle (vr.: 31b)
محمد كلدي صلب مصطفىان عز و دولته = 1110 [M 1698-99]

-5-

tārīḥ li-şehzāde sultān muḥammed

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. yine bir neşve-i cāvīd ile sulṭān-ı devrānuñ
neşātı ṭarḥ-ı ' ālem eyledi ārāyiş-i bezmi

2. sa‘âdet maṭla‘ından toğdı bir mihr-i cihân-ārâ
şebi rûz itmege nûr-ı zühûri idicek cezmi
3. didiler kudsîyân târiḥin ‘adlî lafzan ü ma‘nen
cihâna ḥân muḥammed biñ yüz onda eyledi ‘azmi (vr.: 31b-32a)
جهانه خان محمد بيك يوز اونده ايلدي عزمي = 1110 [M 1698-99]

-6-

târiḥ li-sultân muḥammed şehzâde
fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. ḥamdülillâh kevne teşrîf itdi dürr-i tâb-nâk
salṭanat burcını tezyîñ eyledi ol zât-ı pāk
2. ğâzî sultân muştafânun şulb-i pākinden gelüp
kıldı ol ḥurşîd-i meh-ṭal‘at cihânı lem‘a-nâk
3. çeşm-i bedden ḥıfz ola zât-ı hümâyûnı anuñ
eyleye mevlâ‘adû-yı devletini zîr-i ḥāk
4. böyle gördüm bülbül-i dil maḫdem-i şehzâdenüñ
mevlidi târiḥini eyler terennüm şâd-nâk
5. biñ yüz on sâlinde naḥl-i salṭanatdan geldi ol
verd-i sultân muştafâ sultân muḥammed nûr-ı pāk (vr.: 32b-33a)
ورد سلطان مصطفى سلطان محمد نور پاك = 1110 [M 1698-99]

-7-

*tārīḥ li-sultān ḥasan**mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*

1. bi-ḥamdillāh zamānuñ leyl ü rûzın qadr u 'îd itdi
şeref virdi zemîne maqdem-i şehzāde-i devrān
2. revā 'îd eylese şevk-i sürürından cihān ḥalkı
müşādif itdi qadre vaqd-i mevlûdın anuñ yezdān
3. ḥasandur çün mübārek ismi ḥüsn-i ḥāl-i dünyāya
bu bir fāl-i hümâyündür ki eyler 'ālemi şādān
4. görüp āşār-ı nuşret cebhe-i pākünde ol nûruñ
beşāret buldı sulṭān muştafā-yı vāhibü'l-iḥsān
5. ṭulū' itdikde burc-ı yümn-i devletden sa' ādetle
şerīfī eyledi tārīḥ şeb-i qadre meh-i tābān (vr.: 44b-45a)

شب قدره مه تابان = 1110 [M 1698-99]

Sonuç

Bu çalışmada Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü, R. 1314 arşiv numarasında kayıtlı mecmua incelenmiştir. 45 varaktan oluşan mecmuada tamamı kaside ve kıt'a nazım şekillerinden oluşan 34 şiir mevcuttur. Mecmuada mahlası tespit edilebilen 22 farklı şaire ait 28 ve mahlassız 6 şiir bulunmaktadır. Bu eserin öne çıkan özelliği ise hem mürettibinin belli olması hem de belli bir kişi/kişiler için derlenen mecmualar arasına girmesidir. Sultan II. Mustafa'nın başmüezzini Muhammed b. Mahmûd tarafından derlenen mecmua iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm 1695 ile 1703 yılları arasında 8 yıl padişahlık yapan Sultan II. Mustafa için yazılan şiirlerden oluşmaktadır. Bu bölümde *Abdî, Mâhir, Zekî, Levhî, Vehbî, La'li, Nâcî, Ekrem, Tâhir* ve *Resmî'ye* ait olmak üzere 13 şiir bulunmaktadır. Bu 13 şiirin 4'ü sultanın övgüsü ve arz-ı hâl, 1'i mersiye muhtevalıyken asıl olarak 8'i Sultan II. Mustafa'nın Avusturya seferleri ile ilgilidir. Şairler sultanı çeşitli yönlerden

methedip zafer, fetih ve gazaları için tarih düşürmüşlerdir. Mecmuanın ikinci bölümünde ise toplam 21 şiir bulunmaktadır. Bunlardan 12 tanesi Şehzade Muhammed, 5 tanesi Şehzade Osman ve 4 tanesi Şehzade Hasan'ın doğumlarına düşülen tarih manzumelerinden oluşmaktadır. Muteva açısından baktığımızda bu mecmuadaki şiirlerin tamamına yakınının tebrik-nâme türü başlığı altında değerlendirmenin doğru olacağı sonucuna varılabilir. Çünkü şairler Sultan II. Mustafa'nın Avusturya seferinden zaferle gelişini ve şehzadelerin doğumunu tebşir etmişler ve bu iki önemli olayı halka duyurmuşlardır.

Bu mecmuadan başka Sultan II. Mustafa için tertip edilen Nuruosmaniye Kütüphanesi, 3700 ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, E.H 1487 numarada kayıtlı iki mecmua daha bulunmaktadır. Nuruosmaniye Kütüphanesi, 3700 numarada kayıtlı mecmuada 67 şaire ait 100 şiir; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, E.H 1487 numarada kayıtlı mecmuada ise 42 şaire ait 59 şiir bulunmaktadır. Bu iki mecmuadaki şiirlere baktığımızda bunların Sultan II. Mustafa'nın 6 Şubat 1695 yılındaki cülûsuyla ve Sakız Adası başta olmak üzere fetih ve zaferler ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın konusu olan mecmua ise diğerlerine kıyasla daha farklıdır. Bu mecmuanın tamamına yakını sultanın Avusturya seferi ve şehzadelerinden Mehmed, Osman ve Hasan'ın doğumu ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu noktadan belli bir kişi için hazırlanan mecmualar içerisinde bu üç mecmuanın önemli bir yeri vardır. Aynı zamanda bu mecmualar hâmilik geleneğini ve bir kişi etrafında oluşan edebî muhiti yansınmaları açısından son derece önemlidir.

Bu çalışma ile Klasik Türk Edebiyatı'nda belli bir kişi için tertip edilen mecmualara bir yenisi daha eklenmiştir. Bu konuda yapılacak yeni çalışmalara küçük de olsa bir katkı sağlanmıştır.

Kaynakça

- Aynur, Hatice - Şen, F. Meliha. "Hıfzî Ağa'nın (ö. 1173/1759-60) I. Mahmûd İçin Yazılan Şiirler Mecmûası (TSMK-Revan 1977) Üzerine", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3/4 (2019), 39-73.
- Batur, Halil - Yıldız, Enes. "Şeyhülislam Muhammed ve Sâmih'in Kudûmiyeleri Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 14 (2019), 259-288.
- Derin, Fahri Çetin. *Abdurrahman Abdi Paşa Vekayı-namesi: Tahlil ve Metin Tenkidi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1993.
- Efe, Zahide. Sultan II. Mustafa İçin Yazılan Şiirler Mecmuası. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19 (2020), 460-493.
- Gür, Nagihan. Lâle Devri'nde Yetişmiş Kudretli Bir Sanat Hâmisi: Hekimoğlu Ali Paşa ve Şairleri. *Doğu Batı Dergisi*, 85 (2018), 145-158.

- Gürbüz, Mehmet. “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. 97-113, İstanbul: 2012.
- Hakverdioğlu, Metin. *Edebiyatımızda Lâle Devri ve Nevşehirli Dâmat İbrâhim Paşa'ya Sunulan Kasideler İnceleme-Metin*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2007.
- Karakuş, Yasemin. *Seyyid Nizamoğlu Mersiyelerini İçeren Bir Şiir Mecmuası: Mecmû'a-i Kasâid*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Kılıç, Atabey.” Mecmua Tasnifine Dair”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. 77-96, İstanbul: 2012.
- Kurtaran, Uğur. *Sultan II. Mustafa (1695 - 1703)*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2016.
- Kut, Günay. “Mecmu'a”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*. 6/170-173. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986.
- Levend, Ağâh Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi, III*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1973.
- Rifa'at Ali Abou-El-Haj. *1703 İsyanı Osmanlı Siyasetinin Yapısı*. İstanbul: Tan Yayınları, 2011.
- Orhunlu, Cengiz. “Mustafa II”, *Millî Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi (İA)*, VIII/ 695-700, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 2001.
- Özcan, Abdülkadir. “Mustafa II.” *DİA*, 31/275-280, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- Özcan, Abdülkadir. *Anonim Osmanlı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2000.
- Özerol, Nazmi. *Ârif Efendi. Mecmû'a-i Eş'âr: III. Selim'le İlgili Şiirler*. Malatya: Serhat Matbaacılık, 2013.
- Öztuna, Yılmaz. *Büyük Türkiye Tarihi. C.6*, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 1983.
- Pala, İskender. “Lâle devri”. *DİA*, 27/84-85, İstanbul: İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003.
- Piroğlu, Hatice. *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde E.H. 1487 Numarayla Kayıtlı Bir Mecmûai Tevârih (İnceleme-Metin)*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Sarıcaoğlu, Fikret. “Osman III.” *DİA*, 33/456-459, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- Tuğluk, Halil İbrahim. “Divan Şiiri'nde Manzum Tebrik-nâmeler”. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 42 (2010), 41-68.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi. C. 2*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1984.

Yıldız, Enes - Batur, Halil. “Fransa Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü 1035 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının MESTAP’a Göre Tasnifi”, *Külliyyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 7 (2019), 17-72.

Yıldız, Enes. “Sultan III. Mustafa’ya Sunulan Cülûsiyyeleri İçeren Bir Mecmua”, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, 12 (2020), 130-153.

Ek: Mecmunun mestap tablosu aşağıda verilmiştir:

Varak	Mahlas	Vezein ve Matla' Beyti	Makta' Beyti	Nazım Şekli ve Beyit Sayısı	Nazım Türü/Muhteva	Açıklama
1b-2b	Abdî	<i>mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün</i> bi-ḥamdillāh yine luṭf-ı ilāhî eyleyüp yâri ḫarîr-i fetḥ ü nuşret eyledi şevketli ḫünkârı	du' â-güne bu fetḥe şöyle târiḫ oldı ḫünkârım ser-i a' dâdan eksük olmasunseyf-i cihân- dârı	Kaside/ 14	Fetih ve zafer için tarih manzumesi, tebriknâme	Başlık: <i>ṭariḫ li- sulṭân muştafâ ġâzî</i>
2b-5b	Mâhir	<i>mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn</i> ey bād-ı şabâ cân u dile müjdeler eyle ol serv-i revân seyr-i çemen-zâra gelür mi	dergâh-ı şehenşâha sezâ nazmuñ yok naḫḫâd-ı girân-ḫadre ḫazef-pâre gelür mi	Kıt'a/36	Methiye ve arz-ı hâl	Başlık: <i>ṭariḫ-i diġer</i>

5b-11b	Mâhir	<i>mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün</i> ğazâda fî-sebilillâh idenler rezm ü bî-kârı bilürler nicedür cân u cihānuñ rûz-ı bāzârı	ne dem kaçd-ı cihāda 'azm-i rezm eylerse refîk itsün hudâ hünkâruma ebrâr u ahrârı	Kaside/ 73	Methiye ve arz-ı hâl	Başlık: <i>tarîh-i dîger</i>
12a-15a	Mâhir	<i>fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i> müjde ey dil pâdişâh-ı 'âlem-ârâdur gelen bâd-ı nuşretle temevvüc itdi deryâdur gelen	harf-i mankûtın hesap idüp du'â-yı hayr ile zabtıçün mâhir didi târihîni haqqâ gâzâ	Kaside/ 37	Fetih ve zafer için tarih manzumesi, tebriknâme	Başlık: <i>tarîh-i dîger</i>
15a-17b	Zekî	<i>fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i> naşr u iqbâl ile nâ-geh çıkdı sulţân muştafâ k'ola manşûru'l-livâ yâ rabbi sulţân muştafa	ey zekî allâh vezân ide nesim-i nuşreti vardı manşûr-ı mü'eyyed geldi sulţân muştafâ	Kaside/ 30	Fetih için tarih manzumesi	Başlık: <i>tarîh-i dîger</i>

17b-18b	Levhî	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> eyledi imdâd-ı sübhân-ı metîn behre-mend-i nuşret oldı ehl-i dîn	bu ğazāya levhîyâ târiḫ için müjde oldı āyet-i fetḫ-i mübîn	Kaside/ 13	Fetih için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭariḫ-i dīger</i>
18b-20a	Vehbî	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> ey şabā virgil ḫaber gülsün açılson gülsitân maḫdem-i sulṭân-ı ğāzīden şeref buldı cihân	fethinüñ târiḫine kıldı melâ'ikler şenâ muştafâ ḫân ola dünyâda ilâhî cāvidân	Kaside/ 15	Fetih için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭariḫ-i dīger</i>
20a-21b	La'li	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> bārekallāh pâdişāh-ı mehdî-i rüy-i zemîn şānekallāh şeh-süvâr-ı şaf-şiken nuşret- ḫarîn	güş-ı 'aḫla tuḫfe bir târiḫ irdi la'liyâ sehl ile ṭaburı bozduñ pâdişāhum āferîn	Kaside/ 17	Fetih için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭariḫ-i dīger</i>

21b- 23a	Nâcî	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> ḥamdülillâh müjde ey dil ḥālîḳ-ı arz u zemīn bende-gānuñ cürmüni 'afv eyleyüp kıldı 'aṭā	didiler ehl-i ma'ārif nāciyā tāriḫini ḥamdülillâh kevnüñ oldı tâc-dârı muşṭafa	Kaside/ 19	Fetih için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭariḫ-i dīger</i>
23a- 24b	Ekrem	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> dāverā her dem dilümde ol durur vird-i du'ām kim vara şad-sāle 'ömrüñ emrüne devr ola rām	vehmüm oldur dergehünde redd ola kālā-yı dil mādiḫe ammā gerekdür ekremā kār-ı kirām	Kaside/ 8	Methiye	Başlık: <i>ṭariḫ-i dīger</i>
24a- 25b	Tâhir	<i>mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün</i> yıkıldı ḥānümānı baḫtı ber-bād oldı a' dānuñ revān oldı nesīm-i fetḫ ile taḫt-ı süleymānī	hemīşe fetḫ-i firūzı livāña iltivā itsün ḫapuña ilticā ḫılsun cihānuñ ḥān ḫāḫānı	Kıt'a/20	Methiye	Başlık: <i>ṭariḫ-i dīger</i>

25b-27a	Resmî	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> hâzret-i hâk merhûm sulţân muhammed ğâzî kim eyledi taht-ı fenâdan hicret mülk-i beķâ	hâk tecellî eyleyüp iclâsına târih didüm virdi dehre incilâ nûr-ı muhammed muştafâ	Kıt'a/15	Mersiye	Başlık: <i>tarîh-i dîger</i>
27a-30a	Resmî	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> merhabâ ey 'âlemün şâhib-kırân serveri hâk ğazân ile mübârek ide taht u efseri	şol nazar kim maķdemünde mâlik-i iksîr ola hâk ile yeksân görür sermâye-i sîm ü zeri	Kaside/ 38	Methiye	Başlık: <i>tarîh-i dîger</i>
31b	Bahrî	<i>mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün</i> bi-hamdillâh yine bir mâh-ı nev toĝdı sa'âdetle ziyâ virdi sipihr-i devlete nûr-ı beşâretle	feleklerde melekler didiler târihîni bahrî muhammed geldi şulb-i muştafâdan 'izz ü devletle	Kaside/ 3	Doĝum için tarih manzumesi	Başlık: <i>tarîh li-sulţân muhammed şehzâde</i>
31b-32a	Adlî	<i>mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün</i> yine bir neşve-i câvid ile sulţân-ı devrânun	didiler kıdsiyân târihin 'adlî lafzan ü ma'nen	Kıt'a/3	Doĝum için tarih manzumesi	Başlık: <i>tarîh li-şehzâde sulţân muhammed</i>

		neşâti tarḥ-ı ‘âlem eyledi ârâyiş-i bezmi	cihâna ḥân muḥammed biñ yüz onda eyledi ‘azmi			
32a- 32b	Feyzî	<i>mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün</i> cenâb-ı ḥazret-i şâhib-sa‘ âdet muştafâ ḥānuñ ğubâr-ı âsitân-ı dergehi hem-vâre es‘ addur	gelince ‘âleme tâ âsumândan ḳudsiyân feyzî didi şehzâdenüñ târiḥini ğâzî muḥammedür	Kıt’a/8	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>tarīḥ li- şehzâde sulṭân muḥammed</i>
32b	Lâmiḥî	‘aşḳ ile didi faḳîr anuñ târiḥini şevḳ ile diñ muḥammede şalavât	gelüp lâmiḥî didi anuñ târiḥini nürdur geldi muḥammed şulb-i muştafâdan	Kıt’a/2	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>tarīḥ li- sulṭân şehzâde muḥammed</i>
32b- 33a	Mahlassız	<i>fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün</i> ḥamdülillâh kevne teşrif itdi dürr-i tâb- nâk salṭanat burcını tezyîñ eyledi ol zât-ı pāk	biñ yüz on sâlinde nahl-i salṭanatdan geldi ol verd-i sulṭân muştafâ sulṭân muḥammed nür-ı pāk	Kaside/ 5	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>tarīḥ li- sulṭân muḥammed şehzâde</i>

33a-34a	Hicretî	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> Sırr-ı gaybından beşir-i rûh irdi nâgehân pür-sürür oldı anuñla ser-te-ser mülk-i cihân	geldi şeş-eflâkden târihine müjde hicretî revnağ-ı sulţân muhammed oldı şan nür-ı cihân	Kaside/ 7	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>tarîh li-şehzâde sulţân muhammed hân bin sulţânu'l-gâzî muştafâ hân</i>
34a-34b	Nazîfi	<i>mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün</i> sa'âdetle yine geldi bugün dünyâya bir sulţân çadem başdı bu dehr içre yine bir nesl-i âl-i 'oşmân	nazîfî kııl du'âyı söyle mevlûdına târih bi-ğamdullâh ol ayın çulû'ına muhammed hân	Kaside/ 6	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>tarîh li-sulţân muhammed hân</i>
34b-35b	Mahlassız	<i>mefâ' ilün mefâ' ilün fe'ülün</i> sa'âdetle çulû' itdi cihâna mu'azzam hem mükerrem fi'l-berâyâ	جلى اصطفينا فى الدنيا ورفعنا ه مكانا عليا	Kıt'a/16	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>tarîh li-şehzâde sulţân muhammed</i>

35b-36a	Mahlassız	<i>fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn</i> bu peyām-ı müjdeden 'ālem bütün mesrūrdur teng-nāy-ı dār-ı miḥnet ṣimdi cāy-ı sūrdur	medḥ-i şāhenşāh-ı evreng fütüvvet kim anuñ nice dāver gibi şehler dergehinde mūrdur	Kaside/ 7	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭarīḥ li-şehzāde sulṭān muḥammed</i>
36a-36b	Mahlassız	<i>fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn</i> ḥazret-i şāh-ı cihān-ārā-yı evc-i salṭanat ḥıdmetinde rūz-tā-şeb āfitāb mezdūrudur	tıfl-ı 'ismet-dāye ve hem nām-ı mehdī-i zamān ḥaḳḳ te'ālā ḥıfz ide anı ḥaṭādan ḥūrudur	Kıt'a/6	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭarīḥ li-şehzāde sulṭān muḥammed</i>
36b-37b	Hüsni	<i>fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn</i> ḥān muḥammed ya' nī ol şehzāde-i 'ālī-cenāb geldi şulb-i muştafādan nūr ibn nūrdur	ḥüsni-i üftāde-i nādīde-kām ḳaşır zebān ḥāne-i kilārda bir bende-i maḳḥūrdur	Kıt'a/7	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭarīḥ li-şehzāde sulṭān muḥammed</i>
37b	Mahlassız	زصلب سایه احکم الحاکمین دری امد بر ازوی جهان شد کامبین	درودی بر ایزید چنین کوبتا ریخ فهو حکیم احسن الخالقین	Kaside/ 2	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭarīḥ li-şehzāde sulṭān 'oşmān</i>

37b-38b	Mâhir	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> toğdı hırşid-i sa' âdet ' âleme virdi ziyâ müstefiğ oldu ʔulû' ndan anuñ bay u gedâ	mevlid-i şehzâdeye târiḥ-i mâhir bir düşer rûḥ virdi ' âleme devr-i muḥammed muştafâ	Kaside/ 12	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ḥarîḥ li- şehzâde sulṭân muḥammed</i>
38b-41a	Şerîfi	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> ' id irişdi ḥâṭır-ı ğam-gîni şādân eyledi her gedâsın ' âlemüñ başına sulṭân eyledi	ḳadr u ' id olsun şeb u rûzi ḥaṭâdan it emîn anı kim luṭfuñ biḥâr u berre ḥâḳân eyledi	Kaside/ 34	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ḥarîḥ li- şehzâde sulṭân ' oşmân</i>
41a-41b	Necîb	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i> geldi şulb-i muştafâ ḥân-ı muzafferden dilâ ism-i ' oşmâniyle mevsûm bir şeh-i ' âli- neseb	geldi bir eksikli şad-şevḳ-i sürür-âmiz ile didi târiḥin necîbâ dürretü't-tâc-ı ḥaseb	Kıt'a/7	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ḥarîḥ li- sulṭân ' oşmân</i>
42a-42b	Tâli'i	<i>fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün</i> şükr-i bi-ḥad ki ḥudâ itdi ' ibâda iḥsân	ğurre-i şeh-i receboldı ḳırân-ı sa' deyn biñ yüz onda meh-i nev-sâye-i sulṭân ' oşmân	Kaside/ 12	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ḥarîḥ li- sulṭân ' oşmân</i>

		çoğdı bir necm-i mücellâ kamer ile raḥşān				
42b-43b	Dervîş	<i>fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün</i> çoğdı burc-ı salṭanatdan gün gibi bir meh-i nev-rüz-ı cum' a şubḥ-dem	ḥamdine el ḳaldurup dir tārīḫin sulṭān 'oşmān başdı dünyāya ḳadem	Kıt'a/13	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭarīḫ li-sulṭān 'oşmān</i>
44a-44b	Mestî	<i>müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün</i> el-ḥamdülillāh kim zuhūr itdi yine luṭf-ı ḥudā eyler vücūdına zemīn faḥr u zamāne ilticā	çün 'arz-ı dīdār eyledi mestî didi tārīḫini naḳd-i dil-i şāh-ı ḥasan sırrı ebīhi muşṭafā	Kaside/8	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭarīḫ li-sulṭān ḥasan</i>
44b-45a	Şerîfî	<i>mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün</i> bi-ḥamdillāh zamānuñ leyl ü rüzın ḳadr u 'īd itdi şeref virdi zemīne maḳdem-i şehzāde-i devrān	ṭulū' itdikde burc-ı yümni devletden sa' ādetle şerîfî eyledi tārīḫ şeb-i ḳadre meh-i tābān	Kıt'a/5	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ṭarīḫ li-sulṭān ḥasan</i>

45a-45b	Mahlassız	<i>mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn</i> te'ālallāh yine gülzār-ı dünyāda ʔarāvet var hezār-āsā ʔıluḡ halk-ı 'ālemde ŧeʔāret var	cihānı eyledikde ḡazret-i sulṡān ḡasan teŧrīf zebān-ı hātif-i ʔudsī didi tāriḡ beŧāret var	Kaside/ 6	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ʔariḡ li-sulṡān ḡasan</i>
45b-46a	Necīb	<i>fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilūn</i> geldi 'izzet ile ŧehr-i ramaḡān ellezī ūnzile fīhi'l-ʔur'ān	didi tāriḡini hātif ol dem ʔurretü'l-'ayn-i cemī'-i a'yān	Kaside/ 7	Doğum için tarih manzumesi	Başlık: <i>ʔariḡ li-sulṡān ḡasan</i>